

dicens *Accipite et bibite ex eo omnes*, 6° biberunt ex illo omnes. Continet forma consecrationis calicis verba aliqua, quæ nec ab Evangelistis, nec a s. Paulo referuntur, scilicet *æterni et mysterium fidei*, item, verbum *benedixit* ante formam consecrationis : porro hæc additio, quemadmodum integra forma qua Ecclesia latina utitur, in antiquissimis liturgiis reperitur; ita ut post Apostolos nullum factæ mutationis vestigium occurrat, et improbabilis non sit sententia, eam formam a s. Petro Ecclesiæ Romanæ fuisse traditam.

DE CANONE POST CONSECRATIONEM.

96. *Unde et memores.* Sacerdos legit hanc orationem et sequentes manibus ante pectus extensis, ob rationes allatas tom. I, n. 139. Olim etiam plures sub hac oratione, in qua fit expressa passionis memoria, brachia extendebant, ut figuram crucis exhiberent; ut autem actio intra gravitatis et decentiæ limites maneret, rubricæ præscripserunt, ne digitorum summitas humerorum altitudinem distantiamque excedat. Dicens *De tuis donis ac datis*, jungit manus ante pectus, uti ante signationes fieri solet, non eadem tamen ratione, ut ante consecrationem, de qua vide num. 87, sed in signum venerationis et humiliationis coram eo, quem signationibus mox confessurus est in altari præsentem cum eodem Corpore et Sanguine, sicut cruci affixus fuit. Infra signationes sinistram deponit super corporale, ad majorem decentiam, ne sola pendula in aere maneat. Signat s. Hostiam et Calicem, non ut ante consecrationem, ut eis benedictionem impertiatur; sed ad significandum idem esse Corpus, quod Crucis fuit affixum, eundemque Sanguinem, qui in cruce effusus fuit, ut dictum est tom. I, n. 135. Hæc signationes hic fiunt, quia nominantur hostia, panis et calix, quæ crucem regulariter conjunctam habent : ter scilicet super hostiam et calicem simul, quia vox *Hostia*, quæ ter repetitur, utrumque significat, et bis seorsum, quia panis designat solum Corpus, et calix solum Sanguinem.

In hac oratione *Unde et memores* vox *unde* respectum ducit ad præcedentia *Hæc quotiescumque feceritis*, q. d. ut hoc igitur præceptum impleamus, memores passionis, etc. *Nos servi tui* in plurali, quia loquitur in persona omnium præsentium. *Sed et plebs tua sancta*, id est tota militans Ecclesia, cujus fideles omnes ad sanctitatem vocati sunt, et inter quos plures re ipsa sancti sunt. *Passionis* etc. passioni adjungitur memoria resurrectionis et ascensionis, quia in his mysterium passionis et redemptionis consummatum et completum fuit. *De tuis donis ac datis*, sive spectentur species panis et vini, hæc sunt dona et data divinæ providentiæ; sive spectentur Corpus et Sanguis Christi, de quibus agitur, hæc etiam sunt dona et data ex parte Dei. Sacra Hostia dicitur panis tum ratione speciei, quæ remanet, tum quia est panis seu cibus spiritualis animæ. Dicitur *Panis vitæ æternæ* et *Calix salutis perpetuæ* juxta hæc verba Joan. VI, 55. *Qui manducat meam Carnem, et bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam*, in spe scilicet, quatenus communicans virtute ss. Sacramenti ejusque gratiæ acceptæ, in justitia perseverare, vitamque æternam consequi possit.

97. *Supra quæ*, id est, Corpus et Sanguinem Christi, de quibus in oratione præcedente. *Propitio ac sereno vultu respicere digneris* : Deus respicit nos vultu propitio peccata remittendo, et sereno vultu gratias suas largiendo; ita ut petamus, ut Deus sacrificii oblatione placatus, hujus intuitu nobis peccata remittat, suasque gratias largiatur. *Accepta habere* non ex parte Hostiæ oblatae, quæ semper Deo est accepta, sed ex parte celebrantis et fidelium. Commemorantur munera seu sacrificia Abel *Gen. IV, 4.* Abrahæ *Gen. XXII*, et Melchisedech *Gen. XIV, 18*, quia specialius repræsentant sacrificium Christi, et a Deo præcipue accepta habita sunt. Nulla hic fit injuriosa comparatio; non enim fit comparatio sacrificii cum sacrificio, sed offerentis seu sacerdotis cum sacerdote, ita ut celebrans a Deo solummodo roget, ut sacrificium missæ coram eo acceptabile sit ex parte sua, sicut olim fuit sacrificium Abel, Abrahæ et Melchisedech ex parte ipsorum. *Sanctum sacrificium, immaculatam hostiam,*

hæc verba vel intelligenda sunt de sacrificio missæ, eadem referendo ad initium orationis *supra quæ*, scilicet sanctum sacrificium, immaculatam hostiam respicere digneris, aut ad orationem sequentem q. d. *Supplices te rogamus, jube hæc*, scilicet, *sanctum sacrificium, immaculatam hostiam perferri*: vel melius intelligenda sunt de sacrificio Melchisedech, quod licet non in se, equidem ratione sacrificii novæ legis, quod præfigurabat, sanctum et immaculatum dici potest; sic enim sensus nullam patitur violentiam; idque confirmari potest ex eo, quod hæc verba tantum commate disjungantur a voce Melchisedech, et quod nulla signatio fieri debeat, quæ alias, dum similia verba sacrificium missæ significant, regulariter præscribitur.

98. Ad orationem *Supplices te rogamus* sacerdos manus jungit et corpus profunde inclinat, ut humilitatem facto demonstret, quam sermone exprimit. Manus junctas super altare deponit, ut se uniat Christo, non tantum per altare repræsentato, sed jam etiam ibi quiescenti. Osculatur altare in signum amoris et devotionis erga Christum, ad obtinendum tum sibi, tum aliis benedictionem et gratiam, de quibus in fine orationis. Post osculum altaris jungit manus antepectus, et infra signationem sinistram deponit ob rationes supra n. 96, allatas. Signat super hostiam et calicem ob voces *Corpus* et *Sanguinem*, ut supra n. 96, dictum est. Dicens *omni benedictione cœlesti* se ipsum signat, ut virtute crucis et meritis Christi benedictionem et gratiam consequatur. Sinistram, uti alias fit sub signo crucis, ponit infrapectus, ut sit extra terminos crucis. Dicens. *Per eundem* manus jungit, ut in statu supplicantis et majori veneratione orationem concludat.

Sacerdos dicit *Supplices rogamus* in plurali nomine omnium communicantium, seu uti dici potest, omnium præsentium, quia olim omnes missæ præsentis communicare solebant. *Jube*, seu *fac*, et non *permitte*, ad exprimendum magnum orantis studium et desiderium. *Hæc perferri*, id est, *Corpus* et *Sanguinem* Christi. *Per manus* seu ministerium aut mediaticum *Sancti Angeli tui*: quidam censent

hic intelligi angelum stricte dictum, et putant vel agi de angelo aliquo determinato, quemcumque Deus huic ministerio destinare voluerit, vel nomen angeli pluraliter sumi pro ministerio angelorum; alii autem hic per angelum intelligunt ipsum Christum Dominum, qui dicitur *magni consilii Angelus*. *In sublime altare tuum*, id est, cœlum, quod est altare Dei viventis, et ad quod ascendunt orationes et sacrificia nostra: non petitur autem, ut angelus aut Christus Dominus sacras species in cœlum elevet et perferat, sed ut sua potenti mediatione sacrificium Corporis et Sanguinis Deo Patri offerat et præsentet, ut ejus intuitu, quotquot ex altari participant, benedictione et gratia repleantur. *Ut quotquot ex hac altaris participatione sumpserimus* per communionem realem, uti olim fiebat, vel saltem spiritualem (1).

99. *Memento*. Quare sacerdos manus extendat et elevet, easque junctas teneat, ac caput inclinet; item quare commemoratione facta, extensis manibus prosequatur, vide num. 88. Tempore commemorationis defunctorum intentos tenet oculos ad Sacramentum, quia cum Deo ibi præsentem agit causam defunctorum. Dicens *Per eundem* manus jungit, ut in statu supplicantis et majori veneratione orationem concludat, et caput inclinet. Sacerdos ex speciali rubricæ ordinatione ad hanc conclusionem caput inclinare debet, juxta quosdam ob verbum præcedens *Deprecamur*, quod aliquam subjectionem importat, vel ob sequentia *Nobis quoque peccatoribus*, quæ sunt maximæ humiliationis; quia autem inclinatio faciendâ est, non ad verba prædicta, sed ad conclusionem *Per eundem Christum*, idcirco alii dicunt, hoc loco inclinationem fieri, et non in aliis, dum similia verba proferuntur, ob peculiare mysterium, spectans ad hanc orationem pro defunctis, in qua sermo est de omnibus in Christo quiescentibus, seu mortuis cum Christo, qui inclinato capite tradidit spiritum: sacerdos scilicet sibi repræsentat Christum morientem, qui inclinato capite tradidit spiritum, et ad liberandos defunctos descendit; et ob hoc mysterium

(1) Vid. Lebrun, p. 4, art. 13, § 2; Quarti p. 2, tit. 9, s. 2, d. 7.

ad Christum caput inclinat, videlicet in memoriam et venerationem illius inclinationis capitis Christi morientis et descendens ad inferos (1).

Memento consolando animas, et e pœnis purgatorii liberando. Particula *etiam* refertur vel ad commemorationem vivorum initio canonis, vel ad orationem præcedentem, q. d. Domine, sicut omnes ex hoc altari participantem replet benedictione et gratia, sic etiam memento, etc. Post *familiarum tuarum* ponuntur litteræ N et N, quæ tenent locum diptychorum. de quibus vide num. 88, in quibus scripta erant nomina defunctorum, quæ alta voce exprimebantur; usu autem generali hæc litteræ nunc negliguntur, et memoria defunctorum tantum fit post verba *in somno pacis*. *Qui nos præcesserunt cum signo fidei*, fidem scilicet profitendo, fideique opera exercendo: fides enim non tantum per characterem baptismalem, sed etiam per signum crucis aliaque pietatis et fidei opera externa signum est, quo fideles ab infidelibus dignoscantur. *Dormiunt in somno pacis*: iusti dicuntur dormire et quiescere in somno pacis, quia resuscitabuntur ad vitam æternam; et licet eorum animæ in purgatorio patiantur, certa tamen pace fruuntur, quatenus securæ sunt de sua salute, liberæ ab omni peccato et tentatione, et pœnas patienter tolerant. *Omnibus in Christo quiescentibus*, iusti dicuntur in Christo quiescere, quatenus in gratia ex hac vita discesserunt, et ita per orationes et sacrificii applicationem satisfactionum Christi participes fieri merentur, *Locum refrigerii* respective ad pœnas, quas patiuntur defuncti; *lucis* respective ad privationem visionis Dei; *pacis* seu felicitatis æternæ: licet enim quadam pace perfruantur, hæc tamen non est perfecta, sed ex memoria peccatorum et pœnis, quas patiuntur, necessario perturbantur.

100. *Nobis quoque peccatoribus*. Sacerdos ad hæc verba sinistram super corporale ponit, ne sola pendula maneat; et dextra pectus percutit, ut ad exemplum Publicani verbo et facto se peccatorem profiteatur. Dicit hæc tria verba

(1) Ita Quarti p. 2, tit. 9, rub. 2, et Cavalieri tom. 3, c. 11, n. 4.

voce parum elata ad excitandam populi attentionem, eumque provocandum, ut simili pectoris percussione se peccatorem demonstret. In fine orationis jungit manus, ut in statu supplicii et majori veneratione orationem concludat.

Particula *quoque* refertur ad orationem præcedentem, q. d. sicut deprecamur, ut fidelibus defunctis locum refrigerii indulgeas, sic nobis quoque peccatoribus partem aliquam donare digneris cum sanctis. *Peccatoribus*, sacerdos se et omnes præsentem peccatores profitetur, ut se humiliet, et a Deo efficacius exaudiatur: licet autem se probare debeat, antequam ad altare accedat; equidem se vere peccatorem dicere potest ob peccata præterita et remissa, ob defectus veniales a quibus nemo liber existit, et saltem ob peccatum originale, cui omnes obnoxii nascimur. *Partem aliquam et societatem in cœlo*. *Intra quorum nos consortium admittite*, hinc patet differentia inter *Communicantes* et hanc orationem; ibi sanctorum patrocinium invocamus, hic autem eorum consortium in cœlo postulamus. *Non æstimator meriti, sed veniæ largitor*, licet adultus ex gratia per bona opera vitam æternam mereri possit et debeat; sacerdos tamen hæc verba ex humilitate vere dicere potest, non excludendo meriti necessitatem, sed se præcipue considerando tanquam peccatorem et venia indigentem, q. d. non tam æstimator meriti, quam veniæ largitor (1).

101. *Per quem hæc omnia*, etc. quæ verba sacerdos legit junctis manibus, quia nihil exigit earum separationem, et junctio manuum est præparatio ad signationem, uti sæpius dictum est. Dicens *Sanctificas, vivificas, benedicis*, ter signat super hostiam et calicem, quia verba benedictionem significantia crucem communiter conjunctam habent; istæ autem signationes non fiunt ad benedicendum aut sanctificandum s. Hostiam aut Calicem. quibus major benedictio attribui nequit, sed sunt signa mere speculativa seu commemorativa crucis et passionis Domini, ad significandum, quod sanctificatio, vivificatio et benedictio, de quibus agitur, sint fructus

(1) Vid. Bened. XIV, de sac. m. s. 1, § 301.

crucis et passionis Domini, nobisque ex virtute crucis et meritis passionis proveniant. Nulla fit signatio ad verba *creas* et *præstas*, quia tam expressam benedictionem non significant. Deinde discooperit calicem propter signationes sequentes, interim ponit sinistram super pedem ejus, et dum signat, sinistra eundem ad nodum tenet, ad majorem illius firmitatem in altari. Dicens *Per ipsum* etc. ter signat cum s. Hostia super calicem, ad significandum idem esse Corpus, quod cruci affixum fuit, eundemque Sanguinem in cruce effusum : ter autem signat, quia pronomen *ipse* ter repetitur. Deinde bis signat ad nomen *Patris* et *Spiritus sancti*, ad significandum, quod e mysterio crucis eis, profluxerit omnis honor et gloria, de quibus in oratione agitur : signat autem extra calicem, quia, etsi catholico sensu propter unionem hypostaticam naturæ humanæ cum divina dici possit, Deum esse passum; minime tamen dici potest, Patrem aut Spiritum Sanctum esse passum : quapropter hæ signationes fiunt non intra calicem, sed inter calicem et pectus celebrantis (1). Dicens *Omnis honor et Gloria*, calicem cum hostia parum elevat : olim quando s. Species post consecrationem non elevabantur, hæc calicis et hostiæ elevatio altior, quam nunc, erat, tuncque fiebat, ut populus Sacramentum adoraret; cum autem s. Species nunc tantum parum eleventur, hæc ratio adorationis non amplius subsistit, et elevatio considerari potest tamquam vestigium antiqui ritus; vel etiam dici potest, hanc elevationem fieri, ut sacerdos hoc, quod verbis dicit, actione exprimat et demonstret; honor enim et gloria in calicis et hostiæ elevatione manifestantur. Pollices et indices super calicem extergit, ne particulæ sacræ forte adhærentes deperdantur; calicem cooperit, ne quid incidat; et genuflectit, ut post tractationem Sacramenti, illud veneretur et adoret.

Sub his ritibus in multis locis pulsatur campanula : id quidem fit præter rubricas; si tamen fiat, pulsanda est non

(1) Merati p. 2, tit. 9, n. 7. Plura de crucibus infra missam videri possunt apud Janssens, p. I, II, post. tit. IX, append. de crucibus.

sub signationibus ad *Sanctificas* aut *Per ipsum*, sed sub elevatione calicis et hostiæ, uti constat ex antiquo ritu, quo pulsabatur, ut populus sub elevatione attentus fieret, et Sacramentum adoraret (1).

Per quem hæc omnia etc. his verbis Ecclesia canonem terminans, reddit rationem, cur præcedentem et alias canonis orationes concludat per Christum Dominum, quia ipse est, per quem Pater omnia semper bona creat, etc. et per ipsum, etc. est Patri in unitate Spiritus Sancti omnis honor et gloria. *Hæc omnia bona* : olim post præcedentem orationem, dictis verbis *largitor admitte*, fruges ad altare benedicebantur; et finita benedictione cum solita clausula *per Christum Dominum nostrum*, hæc oratio *Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas* addebatur, quæ proinde referebatur non tantum ad hostiam et calicem, sed etiam ad res tunc benedictas (2). Cum autem hæc frugum benedictio non amplius fiat, per *Hæc bona* tantum intelligenda sunt panis et vinum, quorum species post consecrationem remanent. Panem et vinum Deus semper seu quotannis creat producendo novum triticum et uvas; sanctificat acceptando illa in materiam consecrationis, quo fit, ut ex usu profano in usum sanctum transeant; vivificat per verba consecrationis, quibus substantia panis et vini convertitur in Corpus et Sanguinem Christi, qui sub speciebus eucharisticis vivit; benedicit, quatenus hoc Sacramentum est fons omnis gratiæ et benedictionis; et præstat nobis per communionem, qua gratia et bonis omnibus replemur. *Per ipsum*, etc. data ratione conclusionis orationis respective ad nos, nunc per hæc verba datur ratio respective ad Deum : *Per ipsum* scilicet, qua redemptorem et hominum salvatorem; *Cum ipso*, quatenus est persona distincta a Patre et Spiritu Sancto; et *In Ipso*, quatenus unus est Deus cum Patre et Spiritu Sancto.

(1) Vid. Pouget sect. 2, c. 7, § 22, n. 25.

(2) Vid. Bona rer. lit. lib. 2, c. 14, n. 5.